

BIOGRAPHIES IN “FAMILIA” LITERARY MAGAZINE

Rareş Sorin Şopterean

PhD Student, “Petru Maior” University of Tîrgu Mureş

Abstract: Magazine "Family" is one of the first magazines in Romanian from Transylvania and Hungary, published in 1865 under the guidance of Joseph Vulcan. Among the objectives of the magazine, established by her editor, it includes the spreading of Romanian culture in Transylvania and preserving the language and national consciousness. On the pages of 'Family' articles appeared with subjects of literature, art, books, and other information, including biographies.

The period analyzed in the present study covers 41 years, from 1865 until the early nineteenth century and the next century XX (1906). Analyzing the 1865-1906 period, strictly in terms of quantity, we find that all the biographies published in four decades reach the quota of 430, which would mean 10 biographies per year. But flipping through the pages, we find that there is continuity in terms of the number of biographies written and published in those years, but rather a discontinuity. There is a tendency, after some years, when we witness an "avalanche" to find a sharp decline in biographies, followed by a period of high productivity, and again there is a decrease.

Another interesting aspect to consider is the ethnic composition, national subjects. Joseph Vulcan had a clear goal to familiarize its readers with major domestic and foreign personalities, both historical and contemporary with those. Regarding biographies which were the subject of Romanian personalities (total 240), 137 were from Austria-Hungary and 97 belonged to the Old Kingdom. This can be explained by the simple fact that the magazine was founded in Oradea, belonging to the Austro-Hungarian Empire. On the other hand, one can see the large number of foreign personalities, 188. The magazine wanted to contribute to the wider public knowledge, he wanted rapprochement with the West.

The second part of the research is the analysis of biographies signed and unsigned. In the first part we analyzed the quantitative statistical biographies, followed by a brief qualitative analysis. Of the 430 authors of biographies, just 136 had authors at the end of the work. In terms of the number of the biographers of 43, 16 have used original names or nicknames. If we look from the perspective of their biographies, we find that the most active author was with the initials I.H. biographer followed by the editor of "Family" Joseph Vulcan, 51 and 30 biographies.

The last part of the research focuses on some interesting aspects: in many cases we find the existence of a personal relationship between biographers course where we can specify certainly his person and subject biographer: same field, the same areas of origin, field of interest, camaraderie or kinship ties, and the reason for publishing the biography of choice.

Joseph Vulcan proposed in „Family” magazine to spread Romanian culture and broadening the cultural horizon of readers, followed by publishing biographies thing personalities often model.

Keywords: magazine, family, biographies, biograph, personalities

Revista „Familia” este una dintre primele reviste în limba română din Transilvania și din Ungaria, apărută în anul 1865, sub îndrumarea lui Iosif Vulcan. Printre obiectivele revistei, stabilite de redactorul ei, se numără răspândirea culturii române în Transilvania și cultivarea limbii și a conștiinței naționale. Pe paginile „Familiei” au apărut articole de literatură, artă, monografii, și alte informații, printre care și biografii.

Perioada analizată în cercetarea de față cuprinde 41 de ani, începând cu anul 1865 a secolului XIX și până la începutul secolului următor, XX (1906). Analizând perioada 1865-1906, strict din punct de vedere cantitativ, constatăm că totalul biografiilor publicate în patru decenii atinge cota de 430, ceea ce ar însemna în medie 10 biografii pe an. Însă, răsfoind paginile revistei, putem constata că nu există o continuitate în ceea ce privește numărul biografiilor scrise și publicate în anii respectivi, ci mai degrabă o discontinuitate. Există tendința ca, după anumiți ani, când asistăm la o „avalanșă”, să constatăm o scădere accentuată a biografiilor, după care urmează o perioadă de productivitate mare, și din nou are loc o scădere. În primii ani a vieții „Familiei”, când putem constata o creștere a numărului biografiilor, în 1865 au fost publicate 22, în 1866- 23, în 1867 -30, iar în anul 1868- 23, un număr mare și destul de constant, însă din 1869, observăm o scădere masivă, până în anul 1880. Cu excepția anului 1871 și 1874, când au fost publicate 28, respectiv 13 biografii, între anii 1869-1879, au apărut pe paginile revistei doar 34 de biografii. Anii imediat următori, 1880 și 1881 au fost din nou productivi în ceea ce privește numărul operelor care se axează pe aspecte din viața unui personaj, fiind publicate 20, respectiv 35 de astfel de lucrări. Însă, începând cu 1882, asistăm, din nou la un deceniu cu biografii reduse, din nou cu 34 de lucrări de acest gen (1882-1892). Anul 1893 deschide o perioadă prosperă în acest domeniu, în sensul în care, între 1893-1897 apar în total 126 de biografii sau schițe biografice. Împărțite pe ani, datele arată astfel: în 1893- 18, în 1894- 25, în 1895-37, în 1896-,34 1897- 12. Ajunul veacului nou, aduce o scădere dramatică în rândul biografiilor, din 1898 și până la anul 1906 au fost publicate în total 31 de biografii, în primul an al secolului XX amatorii de biografii nu au găsit nici una publicată pe paginile revistei ardelenice.

Putem, constata deci, o fluctuație în ceea ce privește numărul biografiilor, existând ani în care s-au scris ori tradus cât în 10 ani, însă perioadele prospere, care, de altfel, nu au fost lungi, au fost urmate de ani buni de „secetă biografică”, cu mici excepții. Cum se poate explica această lipsă de continuitate? Răspunsurile sunt multiple, una dintre ele ar fi, interesul cititorilor. Orice revistă este dependentă de cititori, pentru a se menține, trebuie să urmărească tendința interesului publicului. Nu trebuie omis faptul că în această perioadă tipărirea ziarelor, revistelor, însemna costuri destul de ridicate.

Interesant este de urmărit numărul biografiilor semnate: sunt ani în care doar 1-2% din totalul biografiilor au autor (excepție anul 1880 când din totalul de 20 de biografii, toate sunt semnate, sau 1879, 1899 și 1900), restul autorilor au preferat să își păstreze anonimatul. Trebuie amintit și faptul că, foarte mulți care și-au lăsat numele, au preferat să folosească inițiale, sau pseudonime. Explicația acestui fenomen este complex, și depinde foarte mult de personalitatea autorului: putem vorbi despre lipsă de spațiu, dorința de a rămâne anonim din cauze politice, mai ales în cazul unor personaje contemporane cu ei, este de preferat anonimatul pentru a nu suferi posibile consecințe, nu au fost contractați legal, sau putem vorbi și despre o modă a vremii, întoarcerea la anonimatul Evului Mediu.

Când analizăm lucrări care au în centrul lor persoane, nu putem evita analiza repartiției genului. În cazul revistei „Familia”, analizând numerele dintre anii 1865-1906, putem

constata că nu a existat o împărțire egalitară a subiecților de gen feminin și masculin, dimpotrivă, constatăm o discrepanță uriașă: din totalul de 430 de biografii doar 59, au avut ca și protagoniste femei și în multe cazuri ele au apărut în postura de mamă, soție lângă un personaj-bărbat. Acest aspect își are rădăcina în faptul că, această perioadă este încă una dominată de bărbați, femeile nu au avut încă posibilități să se afirme pe plan științific, în afară de titluri pe care le-au moștenit, ca de pildă regină, prințesă, reprezentantele sexului frumos încă nu au avut oportunități de afirmare. Am fi tentați să credem că odată intrați în noul secol, există o tendință spre egalitate, dar analizând subiecții biografiilor, constatăm chiar opusul, și anume că în perioada 1901-1906 nici o femeie nu a primit un loc pe paginile revistei.

Alt aspect interesant de analizat este compoziția etnică, națională a subiecților. Iosif Vulcan a avut un obiectiv clar, cititorii săi să se familiarizeze cu marile personalități interne și externe, atât a istoriei cât și cu cei contemporani. În ceea ce privește biografiile care au avut ca subiect mari personalități românești (în total 240), 137 au fost din Austro-Ungaria și 97 au aparținut Vechiului Regat. Acest lucru se poate explica prin simplul fapt că revista a luat ființă în Oradea, aparținând Imperiului Austro-Ungar. Pe de altă parte, se poate constata și numărul mare ale personalităților străine, 188. Revista a dorit să contribuie la lărgirea cunoștințelor publicului, dorea apropierea de Occident.

A doua parte a cercetării mele o constituie analiza biografiilor semnate și a biografiilor ne semnate. În prima parte am analizat cantitativ, statistic biografiile, după care urmează o scurtă analiza calitativă. Din totalul de 430 de biografii doar 136 au autori la sfârșitul operei. În ceea ce privește numărul biografilor acesta este de 43, dintre care 16 au folosit inițiale sau pseudonime. Dacă analizăm biografiile din prisma activității lor, putem constata că cel mai activ autor a fost biograful cu inițialele *I.H.* urmat de redactorul „Familiei”, Iosif Vulcan cu 51, respectiv 30 de biografii.

În ceea ce privește numărul subiecților de biografii este de 130, acest lucru explicându-se prin faptul că sunt personalități despre care s-a scris de două ori, câte una pentru fiecare eveniment important din viața lor. Astfel de personalități sunt: Carol I, regele României, Mihai Eminescu, Samuil Vulcan, Nicolae Krețulescu. În cazul regelui României prima biografie a apărut în anul 1866 cu ocazia încoronării și a doua în 1881, anul proclamării ca rege al României. În cazul lui Mihai Eminescu au fost publicate cele două biografii cu ocazia publicării unor poezii în „Familia”.

În ceea ce privește împărțirea pe gen a biografiilor semnate, putem constata o discrepanță : astfel din totalul de 130 de subiecți, doar 19 sunt femei, și restul de 111 sunt bărbați. Explicația este aceea că fiind o epocă de dominație masculină iar femeile încă nu s-au putut afirma pe plan științific. Din totalul de 19 subiecți de genul feminin, 6 sunt naționalitate română, dintre care 4 au venit domeniul culturii (trei scriitoare și una venită din domeniul muzicii), o învățătoare și o nobilă matroană. Acest lucru dovedește că în spațiul românesc, atât în Imperiul Dualist, cât și în Vechiul Regat, femeile încă nu au avut oportunitățile de afirmare în domenii exclusiv masculine, cum ar fi științe, politică sau funcții de conducere. Femeile au rămas în domeniile clasice pentru ele, cum ar fi învățătura sau cultura, asta însemnând literatură sau artă. Totuși este de notat faptul că, sunt popularizate scrierile și faptul că ele au semnat cu numele lor, și nu s-au ascuns în spatele unor pseudonime. În ceea ce privesc personajele feminine din afara hotarelor, vorbitoare de limba română, 12 sunt din străinătate, deci mai multe decât din Transilvania sau Vechiul Regat, dintre care 9 sunt cu titluri de monarhi (regină, prințesă, principesă), o scriitoare, o actriță și o locotenentă. Se poate observa, deci, că nici în străinătate femeile încă nu au avut acces la anumite domenii de

activitate, cele mai multe provin din domenii de activitate moștenite sau obținute în urma căsătoriei. De altfel, trebuie amintit faptul că majoritatea reginelor, prințeselor, au primit un loc pe paginile revistei datorită mariajelor cu monarhi.

În ceea ce privesc subiecții masculini 56 sunt de naționalitate română, din Austro - Ungaria și Vechiul Regat, iar 55 sunt străini. Se poate observa un echilibru mai mare în ceea ce privește etnia subiecților de biografie decât în cazul femeilor. Privind domeniul de activitate a bărbaților din spațiul românesc cei mai mulți au fost din domeniul literaturii (scriitori, poeți), urmați de personalități din domeniul artei și oameni politici. Din acest aspect putem constata că și în alegerea subiecților de biografii, autorii au ales personalități prin care să contribuie la răspândirea culturii românești și promovarea noilor scriitori și poeți, cu scopul familiarizării publicului cu realitatea culturală românească. Pe de altă parte, nu trebuie omis faptul că „Familia” s-a preocupat cu publicarea unor biografii a căror subiecți au venit din domeniul politicii, toți fiind politicieni din Austro-Ungaria care au militat pentru drepturile și interesele românilor din Imperiu. Un aspect interesant este că din totalul personajelor de sex masculin, de etnie română, 15 sunt membrii ai Academiei Române, deci personalități aflate în fruntea ierarhiei din domeniul culturii, politicii, științei. Pe lângă oameni de cultură și din politică au apărut o serie de biografii având ca personaje principale din domeniul ecleziastic, episcopi și preoți, religia fiind un punct de legătură dintre românii din Imperiu și dincolo de Carpați, un aspect important al identității, iar pe de altă parte religia în sine a ocupat un loc foarte important în viața de zi cu zi a românilor. Nu trebuie omis rolul subiecților de biografii, pentru că ei au un rol moralizator, devin modele, exemple de urmat pentru cititori.

Aceste date statistice vin să ne aducă unele concluzii prin care putem să urmărim cum obiectivele propuse de Iosif Vulcan privind răspândirea informațiilor sunt realizate prin intermediul biografiilor și alte observații interesante și anume echilibru în ceea ce privește naționalitatea, dezechilibru însă în cazul genului, și domeniile de activitate, cei mai mulți venind din sfera culturii și a politicii.

Ultima parte a cercetării mele se concentrează asupra unor aspecte interesante: în multe cazuri putem constata existența unei legături personale între biografi, desigur unde putem preciza cu siguranță persoana lui, și subiectul biografului: același domeniu de activitate, aceleași zone de proveniență, domeniu de interes, camaraderie, sau legături de rudenie, și motivul anului ales pentru publicarea biografiei. În cele ce urmează o să prezint succint aceste legături biograf - subiect de biografie și evenimentul pentru care a apărut biografia (și în acest aspect există cazuri unde nu putem detecta o cauzalitate exactă, dar este interesant de analizat).

A. C. Șor a publicat în 1884 biografia lui Nicolae V. Scurtescu, pe care l-a cunoscut personal, iar în 1890 a ales să prezinte aspecte din viața lui Pop Michail, elogiind munca lui de pictor în anul în care a preluat catedra de desen a liceului român din Brașov.

Atanasie Marian Marinescu a ales să publice biografii despre personaje cu care a avut mai multe puncte în comun: de exemplu toți subiecții au avut ca zonă de proveniență Austro-Ungaria, mai precis zona Banatului, de unde era și Marinescu.

Aurel C. Domșa a publicat în anul 1889 biografia lui Aron Pumnul. Punctul comun îl reprezintă domeniul de activitate, ambii fiind prozatori, iar motivul pentru care Domșa a ales să scrie despre A. Pumnul este și interesul său pentru un eveniment la care a participat Aron Pumnul, și anume revoluția din 1848-49, dovada că a publicat un articol intitulat *Aniversarea*, în care a studiat Adunarea Națională de pe Câmpia Libertății din 1848, la care a participat și subiectul biografiei.

George Barițiu a fost unul dintre colaboratorii activi ai „Familiei” publicând o serie de scrieri printre care și biografi: în 1865 a lui George Lazăr, iar în 1869 a Mariei Antoanetta și Lady Jane. George Barițiu a avut un rol important în dezvoltarea învățământului, de aceea nu este de mirare că a ales să scrie despre un învățător. Fiind istoric, reginele tratate de el în articole, constituie parte din domeniul său de interes.

George Marchisiu este unul dintre cei care a publicat biografia regelui Carol I al României, el optând pentru anul încoronării, 1866.

Grigore Moldovan a comemorat în 1866 cei 250 de ani de la moartea marelui scriitor, poet, dramaturg englez, William Shakespeare.

În ceea ce îl privește pe biograful cu inițialele *I. H.*, el a fost cel mai activ și constant autor dintre toți colaboratorii revistei „Familia”, publicând între 1879 și 1885 nu mai puțin de 51 de biografii.

Astfel în 1879 a scris biografia episcopului Mihai Pavelu cu ocazia mutării sale de la Episcopia de la Gherla către Episcopia de Oradea Mare. Anul 1881 a fost cel mai productiv pentru *I. H.* publicând 26 de biografii: 4, având ca motiv decesul (Augustin Blanqui, Augustin Treboniu Laurian, Iosif Skoda, B.R. Uchatius); 2 cu ocazia ajungerii la putere, cum este în cazul țarului Alexandru al III-lea, care a devenit conducătorul Rusiei și în cazul președintelui Chester A. Arthur, care în acest an a devenit președintele Statelor Unite. Din rândul celebrilor francezi nu a putut lipsi nici Victor Hugo, despre care a publicat o biografie cu ocazia unor celebrări organizate în cinstea scriitorului francez.

Iosif Vulcan redactorul revistei a fost printre cei mai activi semnatari ale articolelor din „Familia”, inclusiv biografii. În anul debutului revistei, a optat să facă cunoscută viața unora dintre colaboratorii săi, Timotei Cipariu, Nicolae Zsiga, cel care în acest an a fost decorat cu Ordinul „Crucea de Aur”. În anul 1868 printre biografiile semnate de el se numără și cea a reginei Isabela a Spaniei, ocazia fiind, plecarea ei în exil. Anul următor a publicat o singură biografie, subiectul fiind Dumitru Sfura, căruia Vulcan i-a publicat poezii în revista sa. Anul 1881 a fost dedicat regelui Carol I, an în care acesta a fost proclamat regele României. De altfel, Iosif Vulcan obișnuia să publice câte o biografie dedicată persoanei căruia i-a publicat opere, cum este cazul poetei Matilada Poni în 1884 și a poetului Mihai Eminescu din 1885, care a debutat în paginile „Familiei” cu poezia *Sara pe deal*. Tot în 1885 a publicat biografia lui C. A. Rosetti și a lui Visarion Roman cu ocazia decesului lor. În 1886 a semnat o singură biografie dedicată lui George Rațiu. În 1895 a publicat printre altele, o scriere dedicată lui Nicolae Krețulescu cu prilejul începutului mandatului de președinte a Academiei Române, urmând ca în anul 1900 să mai publice o scriere, de această dată cu ocazia morții lui. În 1899 a publicat 8 biografii, a preotului Ioan Metianu, care în acest an a devenit mitropolitul ortodox al Ardealului, a lui Petru Vulcan unul dintre colaboratori, și a lui Nicolae Popea și Ioan Bran de Lemeny cu ocazia trecerii în neființă.

Mihail Kogălniceanu a fost printre colaboratorii revistei „Familia”, publicând o biografie în 1869 a cronicarului moldovean Miron Costin. Punctul comun între Kogălniceanu și Costin a fost zona geografică, ambii provenind din Moldova și ambii preocupați de bunăstarea regiunii de naștere.

Mihail Străjan a scris biografia lui Alphonse de Lamartine în 1869, anul decesului scriitorului francez. În acest caz, punctul de legătură este Franța, Străjan și-a făcut studiile și în această țară.

Petru Rațiu este autorul uneia dintre biografiile episcopului Samuil Vulcan, bunicul lui Iosif Vulcan.

Petru V. Grigoriu a publicat biografia lui Richard Wagner în 1879. Cazul său dovedește cel mai bine existența unei legături între biograf și subiectul biografiei: Grigoriu a fost promotorul muzicii lui Wagner și a wagnerismului în spațiul românesc, de aceea nu este de mirare că a ales să scrie biografia compozitorului german.

T.C a prezentat aspecte din viața mareșalului francez Francois Achille Bazaine, cu ocazia unui eveniment interesant și anume evadarea din închisoare.

Theodor Mommsen este singurul biograf străin, german, care a scris în „Familia”, de ocupație istoric al Romei antice, așa că a fost evident că a apărut biografia lui Cezar.

Vasile Ranta Buticescu a publicat biografia reginei Sofia de Neapole, dar și a lui Sava Henția, punctul de legătură cu cel din urmă fiind zona de proveniență, Transilvania.

Victor Babeș a fost unul dintre colaboratorii „Familiei” și prin urmare a publicat în 1906 biografia doctorului Gheorghe Marinescu, cu ocazia alegerii celui din urmă ca membru al Academiei Române. Acest caz dovedește din nou legătura biograf - subiect, Marinescu fiind coleg de breaslă cu Victor Babeș, ambii venind din domeniul medicinei.

Sextil Pușcariu, lingvist, a ales să scrie biografia unui alt lingvist renumit, dr. Gustav Weignad, și despre Henrik Ibsen.

Ioan Rațiu a scris despre Andrei Mureșeanu punctul comun fiind revoluția din 1848, la care ambii au participat, în plus ambii au fost de religie greco-catolică și ambii din Austro-Ungaria.

Iuliu Vuia în 1895 a optat să scrie biografia lui Constantin Diaconovici Loga, ei aflându-se în relații de rudenie, Diaconovici fiind bunicul lui Iuliu Vuia.

Petru Vulcan a ales să scrie despre un alt scriitor, Mihai Străjan în 1899.

În fine, *Ioan Slavici* a fost unul dintre colaboratorii de renume a „Familiei” publicând în 1892 o biografie a lui Mihai Eminescu, an în care a apărut volumul *Albumul*, Slavici fiind unul dintre promotorii lui Eminescu, și în anul 1900 a tradus o biografie a episcopului Inocenție Micu Klein.

În concluzie, analizând datele statistice ale biografiilor publicate între 1865 și 1906 putem constata lipsa de continuitate în ceea ce privește apariția acestor lucrări, fiind ani în care au apărut zeci de biografii însă la cealaltă extremă sunt ani în care nu a apărut nici una. Putem constata deseori și o legătură între biograf și subiectul biografiei. Iosif Vulcan a propus răspândirea culturii românești și lărgirea orizontului cultural al cititorilor, lucru urmărit și prin publicarea biografiilor unor personalități de multe ori model.

BIBLIOGRAPHY

Academia Republicii Populare Române, *Dicționar Enciclopedic Român*, Editura Politică, București, 1962-1964.

Arhiva.revistafamilia.ro, anii 1865-1906.

Neș, Nicolae – *Oameni din Bihor (1848-1918)*, 1937.

Păcurar, Iuliana, „*Familia*” (1865-1906) – *perspectivă monografică*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2014.

Revista „Familia” schiță monografică, în *Centenar „Familia” 1865-1965*, Oradea, 1965.